

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG5240019

ชื่อโครงการ : โครงการความร่วมมือเพื่อจัดการปัญหาความยากจน พัฒนาสังคมและสุขภาวะ
จังหวัดพิษณุโลก

ชื่อนักวิจัย : นางสาวรณนา เมืองพระฝาง, นายสุตใจ มาอ่อน, นางสมคิด ฉิมมากรม

ระยะเวลาดำเนินการ : 1 มีนาคม 2552 – 31 ตุลาคม 2553

โครงการความร่วมมือเพื่อจัดการปัญหาความยากจน พัฒนาสังคมและสุขภาวะ จังหวัดพิษณุโลก เป็นส่วนหนึ่งของงานภาคปฏิบัติในส่วนของการดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาคประชาชน-ท้องถิ่น-ภาครัฐ ในจังหวัดพิษณุโลก ภายใต้โครงการนำร่องการบูรณาการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการบูรณาการ การทำงานของกลไกการปฏิบัติงาน การแก้ไขปัญหาความยากจนของภาครัฐและภาคประชาชนระดับพื้นที่ อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน และการหนุนเสริมการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับจังหวัด เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ ใช้กระบวนการชุมชนผ่านเวทีประชาคม พุดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตลอดระยะเวลาการดำเนินงาน และลงมือปฏิบัติจริงในพื้นที่เป้าหมาย 5 อำเภอ 19 ตำบล 231 หมู่บ้าน 124,875 คน มีการประเมินผล สรุปและถอดบทเรียนภายหลังการดำเนินงานทุกระยะ

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า การมีโครงการความร่วมมือฯในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก เปรียบเหมือนเป็นข้อต่อตัวกลางให้กับภาครัฐ หน่วยงานท้องถิ่น และประชาชนที่ประสบปัญหาในพื้นที่ ได้เรียนรู้การแก้ไขปัญหา ร่วมกัน ในการดำเนินงานโครงการระยะที่ 2 จึงเห็นภาพความร่วมมือที่ชัดเจนของภาคีเครือข่ายการทำงาน เช่น กรณีการแก้ปัญหาเรื่องน้ำการเกษตรที่ตำบลบ้านพร้าวและการลดต้นทุนการผลิตข้าวโพดโดยการเรียนรู้เรื่องดิน การใช้ปุ๋ยที่มีคุณภาพที่ดี เพื่อเพิ่มมูลค่าให้ผลผลิตฟักข้าวโพดมีคุณภาพ เมล็ดดี มีน้ำหนัก เป็นการเรียนรู้ของ สามภาคส่วนที่มีอยู่ในสังคมไทย คือ ภาคประชาชน นักวิชาการ ภาครัฐและท้องถิ่น เข้ามาร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงจุด ปัญหาที่ยากและชาวบ้านไม่เห็นทางออกของปัญหาลับพบว่ามีเพื่อน มีหน่วยงาน มีองค์กรที่มีความรู้และประสบการณ์ในการแก้ปัญหาได้เข้ามาเป็นเพื่อน เป็นภาคีความร่วมมือในการเรียนรู้ที่จะคลายปมปัญหาให้คนในชุมชน เช่น กรณีที่ดินทำกินของชาวบ้าน เป็นต้น การใช้กลไกการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการในทุกระดับ และได้รับความร่วมมือของภาคีพัฒนาภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีต่อภาคประชาชนที่เป็นแกนนำโครงการ ที่เคยมองว่าอยู่กันคนละฝ่าย กลายมาเป็นพวก ฟังกันมากขึ้น จึงต่อเชื่อมกับกลไกการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาความยากจนของภาครัฐที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานและอำนวยความสะดวกให้กลไกขับเคลื่อน คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพิษณุโลก คอยหนุนเสริม ใช้เวทีการเรียนรู้ร่วมกันของกลไกการปฏิบัติงานทุกระดับ ซึ่งการจะแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างยั่งยืน ต้องอาศัยกิจกรรมหนุนเสริมหลายกิจกรรม และหลายระดับที่เกื้อหนุนกันสำหรับกิจกรรมการพัฒนาครัวเรือนไปสู่การพึ่งตนเอง โดยมีกลไกการปฏิบัติงานระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน เป็นพี่เลี้ยงคอยหนุนเสริม และการสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ หรือทุนจากภายนอก ยังมีความจำเป็นแต่ต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมของแต่ละพื้นที่ ภายใต้การดูแลของแกนนำชุมชน และจะต้องมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สรุปบทเรียนกันอย่างต่อเนื่อง

คำนำ

รายงานฉบับนี้ คือ รายงานการดำเนินงาน ของโครงการความร่วมมือเพื่อจัดการปัญหาความยากจน พัฒนาสังคมและสุขภาวะจังหวัดพิษณุโลกระยะที่2 เพื่อใช้เป็นบันทึกการสรุปผล ของกระบวนการวิจัยและพัฒนาเรื่อง กระบวนการสร้างเสริม “ตำบลเข้มแข็ง” อีกทั้งยังเพื่อนำเสนอต่อหน่วยงานภาคีความร่วมมือที่เกี่ยวข้อง และต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในฐานะผู้สนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

ในภาพรวม การดำเนินงานได้มุ่งเน้นหนักไปที่กระบวนการเรียนรู้และขยายผล การจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นหลัก และต่อยอดด้วยบัญชีต้นทุนการผลิตอาชีพหลัก ซึ่งเป็นหนึ่งในแผนงานของกระบวนการสร้างเสริม “ความเข้มแข็งของชุมชนตำบล” และในขณะเดียวกันก็ได้ดำเนินการในแผนงานอื่นๆ ไปพร้อมกัน

รายงานนี้จะมุ่งรายงานถึงกระบวนการดำเนินงานและกลยุทธ์ ผลผลิตและผลลัพธ์ การเปลี่ยนแปลง และข้อค้นพบใหม่ๆที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้-ท่ามกลางปฏิบัติการของทีมทำงานระดับจังหวัดและระดับตำบล

การจัดทำเอกสารสรุปรายงานประกอบด้วยเนื้อหารายงาน 4 บท โดย

บทที่ 1) จะกล่าวถึงความเป็นมา เป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการที่ได้กำหนดไว้

บทที่ 2) ว่าด้วยกระบวนการดำเนินงาน ผลความคืบหน้า-ผลการเปลี่ยนแปลง และข้อค้นพบ

บทที่ 3) เป็นการสรุปและวิเคราะห์ผลความคืบหน้า

บทที่ 4)ภาคผนวก

ทางโครงการฯ ขอขอบคุณ ผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก และรองผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก นายสมพงษ์ อรุณโรจน์ปัญญา สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพิษณุโลก, สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก, ที่ว่าการอำเภอนครไทย, สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนครไทย, ชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบล, โรงเรียน ที่เข้าร่วมโครงการฯและให้การสนับสนุน และเข้าร่วมในกระบวนการการดำเนินงานด้วยดี และผู้ที่มีส่วนทำให้โครงการฯสามารถดำเนินงานได้ คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายชุมชนและสังคม ทางโครงการขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง มา ณ ที่นี้